

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ СЕМЕНА КУЗНЕЦЯ

БІЗНЕС-МОДЕЛЮВАННЯ В ПІДПРИЄМНИЦЬКІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

(назва навчальної дисципліни)

**МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
до проведення поточного контролю
з навчальної дисципліни
підготовки докторів філософії**

**зі спеціальності 076. «ПІДПРИЄМНИЦТВО, ТОРГІВЛЯ
ТА БІРЖОВА ДІЯЛЬНІСТЬ»**

(шифрі назва спеціальності)

2016 рік

РОЗРОБЛЕНО ТА ВНЕСЕНО:

кафедрою статистики та економічного прогнозування, протокол .№ 10 від
08.04.2016

1. ЗАГАЛЬНІ ВІДОМОСТІ

Поточний контроль успішності навчання здобувачів з дисципліни «Бізнес-моделювання в підприємницькій діяльності» та рівня сформованості у них компетентностей, які підтримуються даною навчальною дисципліною, здійснюється у таких формах:

- активна участь у навчальній діяльності на лекції
- Есе;
- Тести;
- колоквіуми

Поточний контроль успішності навчання у формі активна участь у навчальній діяльності на лекції здійснюється на кожному лекційному занятті усно у вигляді опитування.

Поточний контроль успішності навчання у формі есе здійснюється на кожному лабораторному занятті усно.

Поточний контроль успішності навчання у формі тести здійснюється на кожному лабораторному занятті письмово.

Зазначені форми і засоби поточного контролю успішності навчання здобувачів з навчальної дисципліни «Бізнес-моделювання в підприємницькій діяльності» спрямовані на стимулювання систематичної поточної навчальної та самостійної роботи тих, хто навчається, підвищення об'єктивності оцінювання їхніх знань, запровадження здорової конкуренції між здобувачами у навчанні, виявлення і розвитку їхніх творчих і дослідницьких здібностей.

Мінімально можлива кількість балів за поточний контроль упродовж семестру – 60).

Результати всіх форм поточного контролю є невід'ємними складовими **критеріїв підсумкового оцінювання знань здобувачів**, наведених у відповідному розділі навчально-методичного забезпечення дисципліни «Бізнес-моделювання в підприємницькій діяльності».

2. ЗАВДАННЯ ДЛЯ ПОТОЧНОГО КОНТРОЛЮ УСПІШНОСТІ НАВЧАННЯ

2.1. Типові приклади завдань для поточного контролю за формами.

2.1.1 Типовий приклад завдань для тестів:

A.1) Чи вірно, що з фізичної модель об'єкта можна проводити будь-які експерименти?

- а) так
- б) немає

A.2) Який тип моделей найбільш підходить для моделювання економіки?

A.3) У моделі системи (об'єкта) ефективність роботи відображають

- а) незалежні змінні
- б) залежні змінні
- в) неконтрольовані змінні

A.4) Спрощене уявлення реального об'єкта - це:

- а) модель;
- б) система;
- в) моделювання

A.5) Етапи побудови моделі мають наступну послідовність:

- а) вибір складу моделі, вибір математичної залежності, вибір структури моделі;
- б) вибір математичної залежності, вибір складу моделі, вибір структури моделі
- в) вибір складу моделі, вибір структури моделі, вибір математичної залежності

A.6) Сукупність елементів і зв'язків між ними називається:

- а) системою;
- б) структурою;
- в) моделлю

A.7) Придбання системою нових властивостей називається:

- а) інженерістю;
- б) емерджентним;
- в) інтеграцією.

A.8) Фізична модель - це класифікація моделі за наступним класифікаційною ознакою:

- а) рівень агрегування;
- б) рівень абстракції;
- в) врахування фактора часу

A.9) Аналіз кількості змінних, що включаються в модель - це вимога:

- а) адекватності;
- б) балансу між мікроопис і агрегуванням;
- в) уявлення об'єкта як системи

A.10) Процес побудови і використання моделі - це:

- а) декомпозиція
- б) аналіз;
- в) моделювання

A.11) Неподільний об'єкт в рамках розгляду - це

- а) елемент;
- б) структура;
- в) підсистема

A.12) Детерміновані моделі представляють класифікацію за:

- а) часу;
- б) змінним;
- в) невизначеності.

A.13) Який тип моделей передбачає наявність керуючих змінних:

- а) статичні;
- б) динамічні;
- в) класичні;
- г) стохастичні;
- д) математичні?

- A.14) Який порядок типів моделей відповідає більшою мірою агрегування об'єктів моделювання:
- а) багатосекторні, мікроекономічні, макроекономічні, глобальні;
  - б) мікроекономічні, двухсекторної, макроекономічні;
  - в) односекторні, двухсекторної, глобальні, мікроекономічні?

2.1.2. Типовий приклад завдань для колоквиуму

Завдання 1. Побудувати модель складу і модель структури для торгового підприємства. У модель включити не менше 15 об'єктів і 25 зв'язків

Завдання 2. Імовірність появи події А в кожному спостереженні становить 0,65. Необхідно промоделювати три спостереження послідовності реалізації події А

Завдання 3. Побудувати економетричну модель для прогнозування діяльності економічної системи за допомогою *dummy* змінних

2.2. Завдання для поточного контролю за формами.

2.2.1. Перелік завдань для тестів.

Варіант 1

A.1) Чи вірно, що з фізичної моделі об'єкта можна проводити будь-які експерименти?

- а) так
- б) немає

A.2) Який тип моделей найбільш підходить для моделювання економіки?

_____

A.3) У моделі системи (об'єкта) ефективність роботи відображають

- а) незалежні змінні
- б) залежні змінні
- в) неконтрольовані змінні

A.4) Спрощене уявлення реального об'єкта - це:

- а) модель;
- б) система;
- в) моделювання

A.5) Етапи побудови моделі мають наступну послідовність:

- а) вибір складу моделі, вибір математичної залежності, вибір структури моделі;
- б) вибір математичної залежності, вибір складу моделі, вибір структури моделі
- в) вибір складу моделі, вибір структури моделі, вибір математичної залежності

A.6) Сукупність елементів і зв'язків між ними називається:

- а) системою;
- б) структурою;
- в) моделлю

A.7) Придбання системою нових властивостей називається:

- а) інгеренцією;
- б) емерджентним;
- в) інтеграцією.

A.8) Фізична модель - це класифікація моделі за наступним класифікаційною ознакою:

- а) рівень агрегування;
- б) рівень абстракції;
- в) врахування фактора часу

А.9) Аналіз кількості змінних, що включаються в модель - це вимога:

- а) адекватності;
- б) балансу між мікроопис і агрегуванням;
- в) уявлення об'єкта як системи

А.10) Процес побудови і використання моделі - це:

- а) декомпозиція
- б) аналіз;
- в) моделювання

Варіант 2

А.1) Спрощене уявлення реального об'єкта - це:

- а) модель;
- б) система;
- в) моделювання

А.2) Етапи побудови моделі мають наступну послідовність:

- а) вибір складу моделі, вибір математичної залежності, вибір структури моделі;
- б) вибір математичної залежності, вибір складу моделі, вибір структури моделі
- в) вибір складу моделі, вибір структури моделі, вибір математичної залежності

А.3) Сукупність елементів і зв'язків між ними називається:

- а) системою;
- б) структурою;
- в) моделлю

А.4) Придбання системою нових властивостей називається:

- а) інженерістю;
- б) емерджентним;
- в) інтеграцією.

А.5) Фізична модель - це класифікація моделі за наступним класифікаційною ознакою:

- а) рівень агрегування;
- б) рівень абстракції;
- в) врахування фактора часу

А.6) Аналіз кількості змінних, що включаються в модель - це вимога:

- а) адекватності;
- б) балансу між мікроопис і агрегуванням;
- в) уявлення об'єкта як системи

А.7) Процес побудови і використання моделі - це:

- а) декомпозиція
- б) аналіз;
- в) моделювання

А.8) Неподільний об'єкт в рамках розгляду - це

- а) елемент;

- б) структура;
- в) підсистема

А.9) Детерміновані моделі представляють класифікацію за:

- а) часу;
- б) змінним;
- в) невизначеності.

А.10) Який тип моделей передбачає наявність керуючих змінних:

- а) статичні;
- б) динамічні;
- в) класичні;
- г) стохастичні;
- д) математичні?

Варіант 3

А.1) Аналіз кількості змінних, що включаються в модель - це вимога:

- а) адекватності;
- б) балансу між мікроопис і агрегуванням;
- в) уявлення об'єкта як системи

А.2) Процес побудови і використання моделі - це:

- а) декомпозиція
- б) аналіз;
- в) моделювання

А.3) Неподільний об'єкт в рамках розгляду - це

- а) елемент;
- б) структура;
- в) підсистема

А.4) Детерміновані моделі представляють класифікацію за:

- а) часу;
- б) змінним;
- в) невизначеності.

А.5) Який тип моделей передбачає наявність керуючих змінних:

- а) статичні;
- б) динамічні;
- в) класичні;
- г) стохастичні;
- д) математичні?

А.6) Який порядок типів моделей відповідає більшою мірою агрегування об'єктів моделювання:

- а) багатосекторні, мікроекономічні, макроекономічні, глобальні;
- б) мікроекономічні, двухсекторної, макроекономічні;
- в) односекторні, двухсекторної, глобальні, мікроекономічні?

А.7) Чи вірно, що з фізичної моделі об'єкта можна проводити будь-які експерименти?

- а) так
- б) немає

A.8) Який тип моделей найбільш підходить для моделювання економіки?

A.9) У моделі системи (об'єкта) ефективність роботи відображають

- а) незалежні змінні
- б) залежні змінні
- в) неконтрольовані змінні

A.10) Спрощене уявлення реального об'єкта - це:

- а) модель;
- б) система;
- в) моделювання

2.2.2. Перелік завдань для есе

Метою есе є здобуття компетентностей здобувачів задля вирішення науково-практичних завдань дисертаційного дослідження. Кожне есе відповідає напряму наукового дослідження здобувача.

Есе 1. Дослідити об'єкт наукового дослідження як відкрити систему та спрогнозувати її поведінку в часі.

Есе 2. Здійснити практичну побудову моделей.

Обсяг есе 10-15 сторінок

2.2.3. Перелік завдань для колоквіумів...

Колоквіум 1.

Варіант 1

Завдання 1. Побудувати модель складу і модель структури для промислового підприємства. У модель включити не менше 15 об'єктів і 25 зв'язків

Завдання 2. Побудувати економетричну модель для прогнозування діяльності економічної системи за допомогою *dummy*змінних

Варіант 2

Завдання 1. Побудувати модель складу і модель структури для промислового підприємства. У модель включити не менше 15 об'єктів і 25 зв'язків

Завдання 2. Нехай під час проведення експерименту існують залежні і спільні події A і B, при цьому відомо, що $P(A) = 0,6$, $P(B) = 0,4$, $P(AB) = 0,3$.

Необхідно змоделювати поява подій A і B у двох експериментах

Варіант 3

Завдання 1. Нехай під час проведення експерименту існують залежні і спільні події A і B, при цьому відомо, що $P(A) = 0,6$, $P(B) = 0,4$, $P(AB) = 0,3$.

Необхідно змоделювати поява подій A і B у двох експериментах

Завдання 2. Побудувати економетричну модель для прогнозування діяльності економічної системи за допомогою *dummy*змінних

Колоквіум 2

Варіант 1

Завдання 1. Випуск однопродуктової фірми задається виробничою функцією Кобба-Дугласа

$$X = F(K, L)$$

Перед фахівцем в області моделювання економіки стоїть завдання визначити максимальний випуск в загальному вигляді та за умови, що ПФ має вигляд

$X = 3K^{\frac{2}{3}}L^{\frac{1}{3}}$. За умови, що на оренду фондів і оплату праці виділено 150000 грн., Вартість оренди однієї одиниці фондів $w_K = 5000$ грн, ставка заробітної плати $w_L = 10000$ на людину.

Яка буде гранична норма заміни одного зайнятого фондами в оптимальній точці.

Завдання 2. Маркетингова служба планує здійснити рекламну кампанію. Попередній аналіз ринку дозволив виділити його ємність, яка склала 20 тис. Осіб на рік. Інтенсивність рекламної кампанії і ступінь спілкування додаткових рекламних агентів між собою описується параболічною функцією, яка має вигляд:

- Для інтенсивності рекламної кампанії

$$\alpha_1(t) = -0.1557 + 0.3042t - 0.0248t^2$$

- Для оцінки ступеня спілкування

$$\alpha_2(t) = -0.0125 + 0.0177t - 0.0015t^2$$

Рекламна кампанія розрахована на один рік. Дохід від одиничної продажу складе 10 грн. Витрати на одиничну рекламу складуть 6 грн.

Оцінити ефективність рекламної кампанії

Варіант 2

Завдання 1. Випуск однопродуктової фірми задається виробничою функцією Кобба-Дугласа

$$X = F(K, L)$$

Перед фахівцем в області моделювання економіки стоїть завдання визначити максимальний випуск в загальному вигляді та за умови, що ПФ має вигляд

$X = 3K^{\frac{2}{3}}L^{\frac{1}{3}}$. За умови, що на оренду фондів і оплату праці виділено 150000 грн., Вартість оренди однієї одиниці фондів $w_K = 5000$ грн, ставка заробітної плати $w_L = 10000$ на людину.

Яка буде гранична норма заміни одного зайнятого фондами в оптимальній точці.

Завдання 2. На ринку присутні два індивідуума ($i = 1, 2$) і два товари (X, Y). Індивідууми обмінюються товарами відповідно до своїх функцій корисності:

$$u_i(x, y) = a_i x_i^2 + 2h_i x_i y_i + b_i y_i^2, \quad i = 1, 2$$

Запишіть рівняння рівноваги обміну і висловіть індивідуальний попит на товари x_i , y_i через відносини цін двох товарів.

Варіант 3

Завдання 1. На ринку присутні два індивідуума ($i = 1, 2$) і два товари (X, Y). Індивідууми обмінюються товарами відповідно до своїх функцій корисності:

$$u_i(x, y) = a_i x_i^2 + 2h_i x_i y_i + b_i y_i^2, \quad i = 1, 2$$

Запишіть рівняння рівноваги обміну і висловіть індивідуальний попит на товари x_i , y_i через відносини цін двох товарів.

Завдання 2. Маркетингова служба планує здійснити рекламну кампанію. Попередній аналіз ринку дозволив виділити його ємність, яка склала 20 тис. Осіб на рік. Інтенсивність рекламної кампанії і ступінь спілкування додаткових рекламних агентів між собою описується параболічною функцією, яка має вигляд:

- Для інтенсивності рекламної кампанії

$$\alpha_1(t) = -0.1557 + 0.3042t - 0.0248t^2$$

- Для оцінки ступеня спілкування

$$\alpha_2(t) = -0.0125 + 0.0177t - 0.0015t^2$$

Рекламна кампанія розрахована на один рік. Дохід від одиничної продажу складе 10 грн. Витрати на одиничну рекламу складуть 6 грн.

Оцінити ефективність рекламної кампанії

3. СИСТЕМА ОЦІНЮВАННЯ УСПІШНОСТІ НАВЧАННЯ ПІД ЧАС ПРОВЕДЕННЯ ПОТОЧНОГО КОНТРОЛЮ

Система оцінювання успішності навчання здобувача та рівня сформованості у нього компетентностей, які підтримуються навчальною дисципліною «Бізнес-моделювання в підприємницькій діяльності» (Програма навчальної дисципліни «Бізнес-моделювання в підприємницькій діяльності») враховує види занять, які згідно з програмою навчальної дисципліни передбачають *лекційні, лабораторні заняття, а також виконання самостійної роботи.*

При розрахунку підсумкової оцінки успішності здобувача з навчальної дисципліни «Бізнес-моделювання в підприємницькій діяльності» слід вважати, що кожна форма поточного контролю має різну питому вагу у формуванні його компетентностей, які забезпечуються навчальною дисципліною.

З урахуванням вагомості кожної форми поточного контролю успішність навчання здобувача з навчальної дисципліни у підсумку оцінюється у відповідних балах (табл. 3.1) за формулою:

$$R = A + B + C + D + E,$$

де R - підсумковий максимальний бал, який здобувач може отримати за успішне виконання усіх форм поточного контролю;

A – максимальна кількість балів, яку здобувач може отримати за *активну участь у навчальній діяльності на лекції* (табл. 3.2) (A=18).

B – максимальна кількість балів, яку здобувач може отримати за виконання тестів (B=18);

C – максимальна кількість балів, яку здобувач може отримати за лабораторні роботи (C=30);

D – максимальна кількість балів, яку здобувач може отримати за колоквіуми (D=20)

E - максимальна кількість балів, яку здобувач може отримати за виконання уссу (B=14).

Виконання кожного завдання для поточного контролю успішності здобувача оцінюється відповідно до Тимчасового положення "Про порядок оцінювання результатів навчання студентів за накопичувальною бально-рейтинговою системою" ХНЕУ ім. С. Кузнеця (табл. 3.1).

Таблиця 3.1

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ЄКТС	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82 – 89	B	добре	
74 – 81	C		
64 – 73	D	задовільно	
60 – 63	E		
35 – 59	FX	незадовільно	не зараховано
1 – 34	F		

Розподіл балів за виконання завдань поточного контролю за формами у межах тем змістових модулів наведено в табл. 3.2.

Таблиця 3.2

Розподіл балів за формами поточного контролю та змістовними модулями

Форма поточного контролю	Змістовий модуль 1			Змістовий модуль 2			Сума балів
	Тема 1	Тема 2	Тема 3	Тема 4	Тема 5	Тема 6	

Максимальна кількість балів	10	15	20	20	20	15	100
-----------------------------	----	----	----	----	----	----	-----

Оцінки за цією шкалою заносяться до відомостей обліку успішності та іншої академічної документації.

Здобувач отримує право на виконання завдань підсумкового контролю *залику*, якщо кількість балів, одержаних за результатами перевірки успішності під час поточного контролю відповідно до змістового модуля впродовж семестру, в сумі досягла 60 балів.

4. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

4.1. Основна

1. Статистичне моделювання та прогнозування: Навчальний посібник(гриф МОН). Під ред. д-ра екон. наук, проф. О. В. Раєвнєвої. Х.: ВД «ІНЖЕК», 2014. – 578 с.

2. Математические модели трансформационной экономики : Учеб. пособие // Т.С. Клебанова, Е. В. Раевнева, К. А. Стрижиченко, Л. С. Гурьянова, Н. А. Дубровина// Харьк. гос. экон. ун-т. - Х. : ИД "ИНЖЭК", 2006. - 279 с. - Учеб. изд.). - Библиогр.: 119 назв. – рус

3. Моделирование экономики : учеб.-практ. пособие // О. Ю. Полякова, К. А. Стрижиченко, Н. Ю. Голянд// Харьк. нац. экон. ун-т. - Х., 2007. - 138 с. - Библиогр.: с. 135-137 - рус.

4.2. Додаткова

4. Багриновский К.А., Матюшок В.М. Экономико-математические методы и модели (микроэкономика): Уч. пособие. – М.: Изд-во РУДН, 1999. – 184 с.

5. Вітлінський В.В. Моделювання економіки: Навч. Посібник. – К.: КНЕУ, 2003. – 408 с.

6. Клебанова Т.С. Моделирование экономической динамики / Т.С. Клебанова, Н.А.Дубровина, О.Ю. Полякова, Е.В. Раевнева, А.В. Милов. – Харьков: Изд. дом ИНЖЭК, 2004. – 262 с.

7. Математическое моделирование экономических процессов / Под ред. Е.Г. Белоусова, Ю.Н. Черемных, Х. Кёрта, К. Отто. – М.: Изд-во МГУ, 1990. – 232 с.

8. Пономаренко В.С., Раєвнєва О.В., Стрижиченко К.А. Моделювання поведінки інвестора на фондовому ринку: Монографія. – Харків: ВД «ІНЖЕК», 2004.-264с. Укр. мова

4.3. Ресурси Інтернет

9. www.ukstat.gov.ua

10. www.bank.gov.ua

11. www.minfin.com.ua

12. www.smida.gov.ua

